

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
Кафедра міжнародної політики**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету міжнародних
економічних відносин

проф. Палінчак М.М.

2025р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОРІВНЯЛЬНО-КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	292 Міжнародні економічні відносини
Освітня програма	«Міжнародні економічні відносини»
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльно-конституційне право» для здобувачів вищої освіти галузі знань 29 Міжнародні відносини спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини освітньої програми «Міжнародні економічні відносини»

Розробник: Панов А.В., к.і.н., професор, завідувач кафедри міжнародної політики

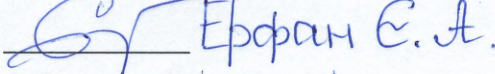
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри міжнародної політики

Протокол № 6 від «6» серпня 2025 року

Завідувач кафедри Панов А.В.

Схвалено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин

протокол № 6 від «10» серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії Ерафан Е. А.

© _____, 20__ р.

©ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 20__ р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 90 год	2	?
Кількість модулів – 1	Семестр:	
<i>Тижневих годин</i> для денної форми навчання: Аудиторних - 3 год <i>Самостійної роботи студента</i> – 3 год	3	?
	Лекції	
	24	?
	Практичні:	
	20	?
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: тестування, теоретичні завдання	Самостійна робота:	
	46	?

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Порівняльно-конституційне право» є формування у студентів знань щодо основних інститутів державного та суспільного ладу окремих зарубіжних країн на узагальненому та конкретизованому рівнях.

Відповідно до освітньої програми, вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне право», сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних світогосподарських зв'язків, досліджень характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові (спеціальні) компетентності:

СК9. Здатність до діагностики стану досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

СК10. Здатність обґрунтовувати доцільність застосування правових, економічних та дипломатичних методів (засобів) вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні.

СК12. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Порівняльно-конституційне право» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

OK17 Міжнародні відносини та світова політика.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Порівняльно-конституційне право», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.	ПРН4
Демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.	ПРН16
Визначати причини, типи та характер міжнародних конфліктів і суперечок, обґрунтовувати і застосовувати економічні, юридичні та дипломатичні методи і засоби їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України.	ПРН17
Розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин.	ПРН19

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Порівняльно-конституційне право»:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Вміти систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві. Розуміти вплив ендогенних і екзогенних факторів на конституційні системи	ПРН4

різних країн. Володіти навичками формулювання висновків і розробки рекомендацій з урахуванням національного і міжнародного середовища.	
Вміти демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними та природничими науками. Розуміти взаємозв'язок конституційного права з іншими сферами права та суспільних наук. Володіти методами аналізу конституційних моделей у контексті міжнародних відносин.	ПРН16
Вміти визначати причини, типи та характер міжнародних конфліктів і суперечок. Розуміти економічні, юридичні та дипломатичні методи і засоби вирішення міжнародних конфліктів. Володіти навичками відстоювання національних інтересів України в міжнародних правових процесах.	ПРН17
Вміти застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди у сфері міжнародних економічних відносин. Розуміти принципи використання довідкових матеріалів, стандартів і технічних умов у правовому аналізі. Володіти методами інтерпретації та застосування міжнародного права у конституційній сфері	ПРН19

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- екзамен;
- тести;
- аудиторна робота студента;
- доповідь на практичних заняттях.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування, тестування; вирішення ситуаційних задач, доповіді на практичних заняттях.

Форма модульного контролю: тести, розписові завдання.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1,2)

Поточне оцінювання та самостійна робота											Модульна контрольна робота	Сума
1 модуль (20)												
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	20	100
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	10		

ОЦІНЮВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	10	80
Модульна контрольна робота	1	20
Разом		100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.

На модульну контрольну роботу номер 1 вноситься 10 тестових завдань, кожне з яких оцінюється в один бал, а також 2 розписові питання, кожне з яких оцінюється максимально в 5 балів. Загальна сума за модульну контрольну роботу 20 балів. Тести стандартизовані (4-5 варіантів відповіді, з яких одна – правильна). Критерії оцінювання: правильність відповіді, повнота висвітлення змісту питання, аргументація відповіді, орієнтування у ключових поняттях; логічне, послідовне викладення думок, узагальнення, підбиття підсумків; дотримання норм культури писемного мовлення, наукового стилю викладу думок.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІДСУМКОВОГО СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного іспиту. Результати екзамену оцінюються за 100-бальною шкалою, диференційованою шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалою ЄКТС. Екзамен складають здобувачі освіти, яких не влаштовує позитивна оцінка, виставлена викладачем за результатами модульних контролів, а також ті, хто отримав оцінку в межах від 35 до 59 балів. Якщо підсумкова модульна оцінка становить не менше 60 балів, то за згодою здобувача вона може бути зарахована як підсумкова семестрова оцінка з навчальної дисципліни. З метою підвищення рейтингової оцінки здобувач вищої освіти, за бажанням, може скласти екзамен або залік з дисципліни під час сесії, результат якого визнається остаточним. До семестрового контролю з дисципліни у формі екзамену здобувач освіти допускається у разі, коли його підсумкова модульна оцінка становить не менше 35 балів (за 100-бальною шкалою). Здобувач освіти не допускається до контролю, якщо його підсумкова модульна оцінка становить менше 35 балів або у випадку, коли в установлені графіком освітнього процесу терміни він не підтвердив опанування на мінімальному рівні очікуваних результатів навчання, оцінювання яких, згідно із робочою програмою навчальної дисципліни, має відбутися впродовж семестру.

Якщо здобувач освіти не з'явився на екзамен у визначений час, то у відомості обліку успішності викладач записує його підсумкову модульну оцінку при умові, що вона не менша 60 балів, або «не з'явився», якщо ця оцінка становить менше 60 балів. Здобувачі освіти, підсумкова модульна оцінка яких становить від 35 до 59 балів або, які за результатами модульних контролів не допущені до їх складання, не з'явилися на екзамен без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

Критерії оцінювання підсумкового контролю за дисципліною «Основи менеджменту та маркетингу»

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Критерії оцінювання здобутих знань

90-100	відмінно	A	Студент на високому рівні володіє теоретичними знаннями з порівняльно-конституційного права, розуміє та пояснює основні концепції, принципи та джерела конституційного права, вільно аналізує конституційні моделі різних держав, здатний застосовувати порівняльний метод для оцінки національних та міжнародних правових систем, аргументовано відстоює правові позиції.
82-89	добре	B	Студент володіє теоретичними знаннями з порівняльно-конституційного права, розуміє основні концепції, принципи та джерела, коректно застосовує методи порівняльного аналізу на практиці, однак допускає незначні неточності у формулюваннях чи трактуванні окремих положень.
74-81	добре	C	Студент засвоїв теоретичні основи порівняльно-конституційного права, може пояснити ключові принципи та механізми їх реалізації, однак допускає несуттєві помилки у визначеннях, класифікаціях або застосуванні норм до конкретних ситуацій.
64-73	задовільно	D	Студент знайомий з основами порівняльно-конституційного права, але допускає помилки у характеристиці його джерел, принципів і механізмів реалізації, а також у аналізі правових систем різних країн, що не дозволяє поставити оцінку «добре».
60-63	задовільно	E	Студент загалом володіє програмним матеріалом, але демонструє значні прогалини у знаннях, допускає суттєві помилки у визначеннях, класифікаціях і розумінні механізмів конституційного права.
35-59	не задовільно з можливістю повторного складання	FX	Студент володіє фрагментарними знаннями з дисципліни, яких недостатньо для отримання позитивної оцінки.
0-34	не задовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F	Студент не засвоїв програмний матеріал.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

1. ВСТУП. Державне право як галузь права. Система галузі державного права. Державне право зарубіжних країн (ДПЗК) як права як наука і як навчальна дисципліна. Поняття і предмет ДПЗК. Система ДПЗК. Співвідношення термінів “державне право” і “конституційне право”. Джерела ДПЗК. Методологія ДПЗК. Поняття державно-правових відносин. Об’єкти і суб’єкти державно-правових відносин.
2. ФОРМИ ДЕРЖАВИ. Механізм (апарат) держави. Форма державного правління. Форма державного устрою. Державний режим.
3. ВИБОРЧІ СИСТЕМИ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН. Виборче право. Поняття, види і принципи виборів. Організація і проведення виборів. Виборчі системи: поняття, види. Референдум.
4. РЕСПУБЛІКА ФРАНЦІЯ. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.
5. ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛІКА НІМЕЧЧИНА. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.
6. КОРОЛІВСТВО БЕЛЬГІЯ. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.
7. КОРОЛІВСТВО ШВЕЦІЯ. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.
8. СПОЛУЧЕНЕ КОРОЛІВСТВО ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.
9. ІСПАНІЯ. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.
10. РЕСПУБЛІКА ІТАЛІЯ. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.
11. УГОРСЬКА РЕСПУБЛІКА. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.

12. РЕСПУБЛІКА ІНДІЯ. Утворення індійської держави. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.
13. КОРОЛІВСТВО ТАЇЛАНД. Утворення тайської держави. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.
14. ОБ'ЄДНАНА АРАБСЬКА РЕСПУБЛІКА ЄГИПЕТ. Основні етапи розвитку. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.
15. РЕСПУБЛІКА ПІВДЕННЯ АФРИКА. Утворення Південно Африканської Республіки; режим апартеїду. Державний лад Південної Африки після скасування режиму апартеїду.
16. СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ АМЕРИКИ. Утворення США. Конституція США 1787 року. Біль про права. Розвиток держави у 19-20 ст. Механізм держави у 20 ст. Правоохоронні органи в США.
17. СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ МЕКСИКИ. Основні етапи формування. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.
18. ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛІКА БРАЗИЛІЯ. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.
19. АВСТРАЛІЯ. Розвиток австралійської державності. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.
20. ЄВРОПЕСЬКИЙ СОЮЗ. Утворення Європейського Союзу. Інститути Європейського Союзу.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практ.	лабор.	інд.р	с.р.
Модуль 1						
Тема 1. ВСТУП.	8	2	1	-	-	5
Тема 2. ФОРМИ ДЕРЖАВИ.	8	2	1	-	-	5
Тема 3. ВИБОРЧІ СИСТЕМИ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН.	8	2	2	-	-	4
Тема 4. ВИБОРЧІ СИСТЕМИ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН.	8	2	2	-	-	4
Тема 5. РЕСПУБЛІКА ФРАНЦІЯ.	8	2	2	-	-	4
Тема 6. ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛІКА НІМЕЧЧИНА.	8	2	2	-	-	4
Тема 7. ІСПАНІЯ.	8	2	2	-	-	4
Тема 8. РЕСПУБЛІКА ІТАЛІЯ.	8	2	2	-	-	4
Тема 9. УГОРСЬКА РЕСПУБЛІКА.	8	2	2	-	-	4
Тема 10. СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ АМЕРИКИ.	8	2	2	-	-	4
Тема 11. ЄВРОПЕСЬКИЙ СОЮЗ	8	2	2	-	-	4
Модульна контрольна робота	2	2	-	-	-	-
Разом за семестр	90	24	20	-	-	46

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практ.	лабор.	інд.р	с.р.
Модуль 1						
Тема 1. ВСТУП.						
Тема 2. ФОРМИ ДЕРЖАВИ.						
Тема 3. ВИБОРЧІ СИСТЕМИ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН.						

Тема 4. ВИБОРЧІ СИСТЕМИ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН.						
Тема 5. РЕСПУБЛІКА ФРАНЦІЯ.						
Тема 6. ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛІКА НІМЕЧЧИНА.						
Тема 7. ІСПАНІЯ.						
Тема 8. РЕСПУБЛІКА ІТАЛІЯ.						
Тема 9. УГОРСЬКА РЕСПУБЛІКА.						
Тема 10. СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ АМЕРИКИ.						
Тема 11. ЄВРОПЕСЬКИЙ СОЮЗ						
Модульна контрольна робота						
Разом за семестр	90	?	?	-	-	?

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	Заочна ?
Модуль 1			
1	Принципи організації сучасної держави: інститут глави держави і виконавчої влади, законодавчої, судової влади	1	
2	Джерела ДПЗК. Методологія ДПЗК.	1	
3	Поняття державно-правових відносин. Об'єкти і суб'єкти державно-правових відносин	2	
4	Вибірчі системи зарубіжних країн. Вибірче право. Поняття, види і принципи виборів	2	
5	ФРН: Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.	2	
6	Іспанія: Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.	2	
7	Італія: Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.	2	
8	Угорщина: Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.	2	
9	Утворення США. Конституція США 1787 року. Біль про права. Розвиток держави у 19-20 ст. Механізм держави у 20 ст.	2	
10	Утворення Європейського Союзу. Інститути Європейського Союзу.	2	
	Разом:	20	?

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Модуль 1			
1	КОРОЛІВСТВО БЕЛЬГІЯ. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.	5	
2	КОРОЛІВСТВО ШВЕЦІЯ. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.	5	
3	СПОЛУЧЕНЕ КОРОЛІВСТВО ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.	4	
4	РЕСПУБЛІКА ІНДІЯ. Утворення індійської держави. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.	4	
5	КОРОЛІВСТВО ТАЙЛАНД. Утворення тайської держави. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.	4	
6	ОБ'ЄДНАНА АРАБСЬКА РЕСПУБЛІКА ЄГИПЕТ. Основні етапи розвитку. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави	4	
7	РЕСПУБЛІКА ПІВДЕННЯ АФРИКА. Утворення Південно Африканської Республіки; режим апартеїду. Державний лад Південної Африки після скасування режиму апартеїду.	4	
8	ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛІКА БРАЗИЛІЯ. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.	4	
9	АВСТРАЛІЯ. Розвиток австралійської державності. Глава держави та виконавча влада. Законодавча влада. Судова влада. Територіальний устрій держави.	4	
10	Правоохоронні органи в США.	4	
11	Утворення Європейського Союзу. Інститути Європейського Союзу.	4	
	Разом:	46	

**7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ
НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА**

Технічні засоби – мультимедійна дошка, проектор та ін.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Панов А.В. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Порівняльно-конституційне право», - Ужгород, 2011 – 154 с.
2. Панов А.В. Державне (конституційне) право зарубіжних країн: Курс лекцій, - Ужгород, 2012 – 104 с.
3. Панов А.В. Основи Конституції і правознавства України: Навчальний посібник, - 2001 – 116 с.
4. БостаП С. К., Сажнєв І. В. Державне право зарубіжних країн: Навч.-метод, посібник для курсантів, студентів, слухачів / МВС України. Запорізький юридичний ін-т.- Запоріжжя: ЗЮІ МВС України. 2001.- 254
5. Конституція Японії/ Українська наукова асоціація/ Науковий аналіз та коментар М. І. Малишко, пер. з япон. І. Дзюба.- К., 1995.- 24 с.
6. БоспиШ С. А". Тимченко С. М. Державне право зарубіжних країн: Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005.- 504 с.
7. Георгіца А. З. Конституційно-правові інститути зарубіжних країн/ Чернівецький ун-т ім. Ю. Федьковича.- Чернівці: Рута, 1994.- 138 с.
8. Державне право зарубіжних країн: Навч. посібник / В. О. Ріяка (керівник авт. кол.), В. С. Семенов, М. В. Цвік та ін. За заг. ред. В. О. Ріяки.- К.: Юрінком Інтер, 2002.- 512с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

3. Малишко М. І. Конституції зарубіжних країн та України (основи конституціоналізму). Навч.-метод. довідник / МАУП.- 2-ге вид. доп.- К.: МАУП, 2000.- 111с.
4. Малишко М. І. Основи державного права Франції / Українська наукова асоціація; Київський національний ун-т культури і мистецтв.- К., 2001.- 18с.
5. Лапка О. Я., Пікуля Т.О. Конституційне (державне) право зарубіжних країн (у схемах): Навчальний посібник - К.: Атіка, 2008.-216 с.
6. Шаповал В. М. Державне право зарубіжних країн: Підручник.- К.: АртЕк, Вища шк., 1997- 264 с.
13. Шаповал В. М. Конституційні системи зарубіжних країн.- К., 1992.
14. Шаповал В. М. Державний лад країн світу: Довідник.- К., 1999.
15. Шаповал В. Британська конституція: політико-правовий аналіз.- К., 1991.
16. Шаповал В. Вищі органи сучасної держави.- К., 1995.
17. prof.Ing.L'udmila LIPKOVÁ,CSc., JUDr.Peter RUSIŇÁK,PhD. Európska únia.-Bratislava, 2006.-с.75-96,с.283-304.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

1. Персональний сайт Алена Панова. URL: <https://alenpanov.org.ua/article/48/50>
2. Репозитарій УжНУ. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/>
3. Президент України. URL: <https://www.president.gov.ua/>
4. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
5. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
6. Конституційний Суд України. URL: <http://www.ccu.gov.ua>
7. Правознавець. Електронна бібліотека юридичної літератури. URL: <http://pravoznavec.com.ua>
8. Судова влада в Україні. URL: <http://www.court.gov.ua>
9. Єдиний реєстр судових рішень в Україні. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>